

УДК 363.15.6

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ІНСТИТУТУ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ НАСИЛЬСТВА В СІМ'І

Ю. Ю. Жмаченко

студентка 2 курсу, навчально-науковий інститут права

Науковий керівник – к.ю.н., доцент І. В. Міщук

*Національний університет водного господарства та природокористування,
м. Рівне, Україна*

У статті проаналізовано проблеми адміністративно-правового регулювання насильства у сім'ї. Проаналізовано нормативно-правове регулювання даної проблеми. Наведені окремі причини здійснення насильства над дітьми. Запропоновано шляхи вдосконалення адміністративно-правового регулювання насильства у сім'ї.

Ключові слова: насильство у сім'ї, шляхи вдосконалення, інформованість населення, нормативно-правове регулювання.

В статье проанализированы проблемы административно-правового регулирования насилия в семье. Проанализировано нормативно-правовое регулирование данной проблемы. Приведены отдельные причины совершения насилия над детьми. Предложены пути совершенствования административно-правового регулирования насилия в семье.

Ключевые слова: насилие в семье, пути совершенствования, информированность населения, нормативно-правовое регулирование.

The article analyzes the problems of administrative and legal regulation of domestic violence. The normative-legal regulation of this problem is analyzed. The individual causes of violence against children are given. The ways of improving administrative and legal regulation of domestic violence are proposed.

Keywords: domestic violence, ways of improvement, public awareness, legal regulation.

В останні роки проблема адміністративно-правового регулювання насильства над жінкою та дитиною в сім'ї все більше привертає увагу фахівців. В Україні проблема насильства над жінкою та дитиною в сім'ї тривалий час не була предметом спеціальних досліджень соціологів, психологів та соціальних працівників. Нею займалися, в основному, криміналісти при вивченні злочинів, які здійснювалися в сімейно-побутовій сфері. Однак, практика останніх років доводить концептуальне осмислення цього питання на державному рівні. Свідченням цього є і прийняття законодавчої бази, і створення кризових центрів роботи з тими, хто потерпає від насильства в родині [2, С. 19].

Діяльність щодо попередження насильства в сім'ї регламентується Конституцією України, законами України «Про попередження насильства в сім'ї», «Про охорону дитинства», «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей», Сімейним кодексом України і т.д.

Мета статті – проаналізувати можливі шляхи удосконалення адміністративно-правового регулювання насильства в сім'ї.

Протидія насильству в сім'ї, як об'єкт адміністративно-правового регулювання, передбачає комплекс заходів впливу на дану проблему, що здійснюється суб'єктами, на яких

покладається обов'язок виявлення причин домашнього насильства, а запобіганню, профілактики, припинення, ліквідації наслідків домашнього насильства, захисту жертв домашнього насильства. Усі ці заходи регулюються і здійснюються на основі норм адміністративного права.

Державна політика у сфері запобігання та протидії домашньому насильству спрямована на забезпечення комплексного інтегрованого підходу до подолання домашнього насильства, надання всебічної допомоги постраждалим особам та утвердження ненасильницького характеру приватних стосунків.

Основними напрямками реалізації державної політики у сфері запобігання та протидії домашньому насильству є: запобігання домашньому насильству; ефективне реагування на факти домашнього насильства шляхом запровадження механізму взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству; надання допомоги та захисту постраждалим особам, забезпечення відшкодування шкоди, завданої домашнім насильством; належне розслідування фактів домашнього насильства, притягнення кривдників до передбаченої законом відповідальності та зміна їхньої поведінки [19].

Отже, відштовхуючись від вище зазначеного, можемо ототожнити, що адміністративно-правове регулювання протидії насильству в сім'ї – це система адміністративно-правових засобів, що використовуються суб'єктами публічної адміністрації, які в межах своєї компетенції, а також в межах норм адміністративного права, зобов'язуються здійснювати вплив на суспільні відносини з метою забезпечення непорушності прав людини, а також її честі та гідності.

Адміністративно-правове регулювання протидії насильству в сім'ї в Україні залежить від ефективності правових норм, які регламентують відносини в цій сфері. У процесі дослідження було проаналізовано законодавство України у сфері протидії насильству в сім'ї та виявлено деякі проблемні питання. Ці проблеми стосувалися саме законодавчого закріплення правових норм, а також їх чіткої класифікації, а саме її відсутності. До появи в Кодексі України про адміністративні правопорушення статті про відповідальність за вчинення насильства в сім'ї воно кваліфікувалося як дрібне хуліганство.

Проте, вважаємо, що важливим кроком у боротьбі із сімейним насильством стало закріплення адміністративної відповідальності за вчинення насильства в сім'ї, невиконання захисного припису або непроходження колекційної програми. Названі діяння кваліфікуються за статтею 1732 КУпАП. Санкція статті передбачає накладання на правопорушника штрафу від трьох до п'яти неоподаткованих мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від тридцяти до сорока годин, або виправні роботи на строк до одного місяця з відрахуванням двадцяти відсотків заробітку, або адміністративний арешт на строк до п'яти діб. Ті самі дії, вчинені особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за одне з порушень, передбачених частиною першою цієї статті, тягнуть за собою накладання штрафу від п'яти до десяти неоподаткованих мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від сорока до шістдесяти годин, або виправні роботи на строк від одного до двох місяців із відрахуванням двадцяти процентів заробітку або адміністративний арешт на строк до п'ятнадцяти діб. На жаль, практика свідчить, що в переважній більшості випадків (до 85%) до правопорушників застосовується стягнення у вигляді штрафу. Накладання на кривдника штрафу або відрахування частки з його заробітку буде зменшувати розмір сімейного бюджету. Ураховуючи те, що досить багато випадків сімейного насильства спостерігаються в сім'ях зі складними матеріальними умовами, така санкція викликає бажання членів сім'ї приховати насильство.

Вважаємо, що через таке ставлення населення до даної проблеми образ насильства в сім'ї сприймається як нормальна поведінка. Тому перш за все, варто також провести політику інформування населення у питаннях, як запобігати домашньому насильству, як діяти коли насильство в сім'ї все ж таки відбувається, де шукати захисту і куди звертатися. Багато випадків скоєння насильства в сім'ї так і залишаються не розкритими через страх жертви. Тому варто задіяти соціальні служби, які зможуть вчасно помітити та виявити, а також зреагувати при виявленні насильства в родині.

Водночас, з урахуванням того факту, що багато потерпілих не звертається за допомогою до органів держави через побоювання можливого розголошення інформації про те, що з ними сталося, а також інші аргументи, об'єктивно назріла потреба встановлення адміністративної відповідальності суб'єктів публічної адміністрації за розголошення відомостей про особисте та сімейне життя, що стали їм відомі у зв'язку з виконанням ними службових обов'язків, а також іншими особами-учасниками адміністративного провадження. Це стане дієвим заходом збереження конфіденційності інформації про вчинення насильства в сім'ї. Поряд із цим слід зауважити, про можливість безкарності особи в разі вчинення нею насильства в сім'ї, яке утворює склад злочину, і за відсутності заяви потерпілої особи про злочин або в разі її відмови від обвинувачення у кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення. А тому, у разі закриття кримінального провадження у формі приватного обвинувачення винна особа має бути обов'язково притягнута до адміністративної відповідальності.

У ст. 1 Закону України від 15 листопада 2001 року № 2789-III «Про попередження насильства в сім'ї» як члени сім'ї, необхідно розширити цю статтю, виклавши перелік осіб, які вважаються членами сім'ї таким чином: особи, які перебувають у шлюбі; колишнє подружжя; особи, які проживають однією сім'єю як подружжя, але не перебувають у шлюбі між собою; батьки та їхні діти; брати та сестри; усиновлювач та усиновлений; особи, які перебувають під опікою чи піклуванням; опікун та піклувальник; родичі прямої або непрямої лінії споріднення (дід, баба, прадід, прабаба, внук, внучка, правнук, правнучка, двоюрідні сестри та брати, тітка, дядько), вітчим, мачуха, пасинок, падчерка за умови спільного їх проживання; інші родичі за умови їх спільного проживання, а також особи, які родичами не є, але спільно проживають, пов'язані спільним побутом і мають взаємні права та обов'язки. Тому, що дані особи також можуть бути задіяні у вчинення насильства в сім'ї, або власне вчинити його [1, С. 27].

Варто також забезпечити взаємодії суб'єктів органів публічної адміністрації у сфері протидії насильству в сім'ї; створити пріоритетні профілактичні заходи, які допоможуть вчасно виявити у сім'ї ознаки будь-якого виду насильства, врегулювати на нормативному рівні участь громадських організацій та громадськості у протидії насильству в сім'ї.

Як висновок даного дослідження, пропонуємо такі шляхи вдосконалення адміністративно-правового регулювання насильства у сім'ї:

1. Варто розширити набір програм захисту жертв насильницьких дій, а також програм по запобіганню насильства у сім'ї. Створити умови для повного використання даних програм.

2. Законотворці повинні розширити та доповнити заходи адміністративного впливу на особу, що чинить насильницькі дії, а також чітко визначити процедуру їх застосування.

3. Розширити у Законі про запобігання та протидію насильства у сім'ї перелік суб'єктів, які можуть чинити насильство.

4. Законодавством має бути передбачена на нормативному рівні присутність соціальних робітників, психологів, педагогів при роботі із жертвами домашнього насильства, а також їх право на звернення у разі виявлення ознак насильства у певній родині.

5. Особливої уваги потребує кваліфікація насильства та класифікація каральних приписів для кожного із них.

6. Для вдосконалення інституту адміністративно-правового врегулювання насильства у сім'ї, варто звернути увагу на рекомендації європейської спільноти та колосальний досвід зарубіжних країн щодо належної кодифікації норм адміністративної відповідальності, а також методів протидії насильства у родині.

1. Горбова Г. О., Галушко В. В. Адміністративно-правове регулювання протидії насильству в сім'ї : монографія. К. : Інститут публічного права, 2016. 226 с. 2. Громадська програма запобігання насильству в сім'ї. Проект «Гармонія», Львів, 2004. 95 с.